

Lo començament de la vida (l'embrion e lo fètus)

Per formar un èsser uman novèl, es necessari que doas cellulas reproductriças (una que ven del paire, l'**espermatozoïde**, e una de la maire, l'**ovul**) s'encontran e fusionan per formar un **uòu**. Sonam aqueste encontre la **fecondacion**.

L'uòu fecondat se divisa e se desvolopa dins l'uterus de la maire. Dona naissença a l'**embrion** (fr : embryon ; lo futur nenon), mas tanben :

- al **sac amniotic** (que conten lo liquid amniotic, que servís de proteccion) ;
- en partida al **placenta** (que permet los escambis de nutriments, de rebuts e de gas entre la sang de la maire e lo de l'enfant) ;
- al **cordón umbilical** (que religa l'embrion al placenta e mesura environ 50 cm).

Pendent los dos primièrs meses (*la periòde embrionar*) de l'**emprenhament** (fr : **grossesse**), totes los organs se meton en plaça. Los sèt meses que seguïsson (*lo periòde fetal*, lo del **fètus**) son mai que mai un periòde de creissença. Es pendent lo tresen mes d'emprenhament que podèm conèisser lo sèxe de l'enfant (amb l'ajuda d'un exàmen indolòr que se sòna **ecografia**).

Ecografia d'un fètus de 9 setmanas

La naissença

9 meses aprèp la fecondacion, l'enfant es prèst a naisser. Las **jasilhas** (fr : **accouchement**) es marcat per tres temps :

- ① Pendent mantuna ora, los muscles de l'uterus se contractan, son còl se dilata per aprestar l'expulsion de l'enfant e le sac amniotic se copa (çò que sonam la "**perte des eaux**").
- ② La contraccion dels muscles de l'uterus e dels muscles abdominals permet al nenon de naisser (es la "**naissença**").
- ③ Lo placenta es expulsat (es çò que sonam la "**délivrance**").

Tre sa naissença, le nenon deu cambiar sos **sistèmas de respiracion** (es per aquela rason qu'esperam son primèr crit) e **de nutricion** (se met naturalament a popar lo lach de sa maire, o de lach de vaca "maternizat"). Aquelas doas foncions, respiracion e nutricion, èran asseguradas per la sang de sa maire pendent l'emprenhament. Sa sang dintrava en contacte amb la sang del nenon al nivèl del placenta. Pauc aprèp la naissença, copam lo **cordón umbilical** (dòl pas).

La recèrca medical s'interessa bravament al cordón umbilical per çò que conten de cellulas-socas que poiriam utilizar per curar d'unas malautiás.

La creissença

Pendent las annadas que seguïsson, l'enfant (qu'es al començament totalament dependent dels adults) va butar e aprene una quantitat gigantesca de causas (caminar, parlar, se noirir, se lavar, comptar, legir, escriure...).

La pubertat

A partir d'a l'entorn de 10 ans ½ per la dròlla e 11 ans ½ pel dròlle (a mai o mens 2 ans prèp), de transformacions corporalas e psicologicas començan ; van durar 4 ans en mejana. Pendent aquel periòde, la **pubertat** (del latin *pubere* que significa "*se cobrir de pels*"), l'enfant ven **adolescent**. **Son còs adquiesís la capacitat de se reproduir**, quitament s'es tròp jove, del punt de vista de la societat, per far e elevar d'enfants.

D'unes signes de la pubertat...

- > la talha aumenta bravament (creissença),
- > de biçòls d'acné aparéisson sul morre,
- > de pels butan sul pubis, jols braces, sus las cambas.

per la femna

- > muda : la votz ven un pauc mai greva,
- > los sens se desvolopan,
- > las menstruacions (las règlas) aparéisson e son lo signe que les ovaris an produsit un ovul qu'es pas estat fecondat (cada 28 joms).

per l'òme

- > muda : la votz ven bravament mai greva ; lo "talhon d'Adam" es mai visible,
- > lo penis e los testiculs se desvolopan
- > las primièras ejaculacions (sortida de spèrme del penis) se produsisson,
- > la mostacha e la barba aparéisson.

Ai plan compret...

A qué correspond lo monilh (fr : nombril) ?

Pòdi explicar lo sens dels mots **en gras** de tèxte.